

Ма Ши
Сергій Васильович Шип

Національна мистецька спадщина як системна цілісність

УДК 78.067.1 + 719
DOI <https://doi.org/10.24195/artstudies.2025-3.18>

Ма Ши
доктор філософії (PhD), викладач
Шандунського державного університету
ORCID: 0000-0002-0057-3576

Сергій Васильович Шип
доктор мистецтвознавства, професор,
професор кафедри музичного мистецтва
і хореографії
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
ORCID: 0000-0003-2569-4240

Стаття надійшла у редакцію: 12.07.2025
Стаття прийнята: 12.08.2025
Опубліковано: 14.10.2025

Стаття присвячена актуальній проблемі розробки цілісного, диференційованого, науково обґрунтованого погляду на феномен національної мистецької спадщини. Головна мета статті – на основі системного підходу і на прикладі музичного мистецтва встановити сутність та структуру великомасштабного явища національної мистецької спадщини. Методологічне підґрунтя дослідження – системно-структурний підхід, метод моделювання надскладного об'єкта соціокультурної природи, метод аналогії. В роботі запропоновано розгорнуте визначення поняття «національна мистецька спадщина» і розроблена модель відповідного соціокультурного феномену. Поняття національної мистецької спадщини трактується як система художніх цінностей національної культури, що має універсальну для всіх видів мистецтва структуру. Така структура є інваріантною щодо різних історичних етапів розвитку такої культури. Головними компонентами розробленої структурної моделі національної музичної спадщини є, по-перше, множина усних, письмових та зафіксованих за допомогою технічних засобів творів музичного і синтетичного мистецтва (у єдності з виразними засобами поезії, драми, танцю тощо). До цієї множини належать самотні види музичного інструментарію, а також і художньо цінні виконавські інтерпретації музичних творів. По-друге, до національної мистецької спадщини належать творчі музичні артефакти та артеакції (композитори, аранжувальники, музиканти-імпровізатори, виконавці музичних творів, артисти в різних жанрах музичної драми). Також до другого структурного компонента належить меморіальна інформація про людей, які є творцями і носіями національних художніх цінностей. Третій компонент національної музичної спадщини – це суто нематеріальні культурні цінності, якими є: національна музична мова та музично-мовленнєві діалекти; система базових музичних практик, жанрів та різновидів творчості (жанрові системи національного фольклору, релігійної, професійної та масово-популярної музики); музично-поетичні системи, самотні стилі та техніки творчості, школи композиторської творчості та музично-виконавського мистецтва. Кожний з виявлених компонентів національної мистецької спадщини, згідно з універсальним принципом системності, може бути трактований як структурована цілісність. Виявлено, що всі види національних художніх цінностей потребують захисту, збереження і творчого розвитку.

Ключові слова: національна мистецька спадщина, національна музична спадщина, українська музична культура, цінності, музичні твори, традиції, жанри, стилі, творчі школи.

Постановка проблеми. Національна мистецька спадщина – це важлива і найбільш помітна частина всієї культури, яку успадковує народ у процесі свого історичного розвитку. Мистецька, або за іншим виразом художня спадщина має величезну цінність для кожного народу, кожної нації. Вона є об'єктом особливої турботи державних інститутів і багатогранним предметом наукового вивчення. Стратегії збереження та розвитку національної мистецької спадщини в Україні та інших країнах світу забезпечуються конституційними законами, урядовими програмами, статутами громадських організацій та іншими регуляторами національного культурного будівництва.

Уявлення про національну мистецьку спадщину рідного народу та інших народів світу – це важлива компетентність кожної освіченої людини. На формування такої компетентності має бути спрямована діяльність загальних і спеціальних закладів освіти. Така мета передбачається «Законом України про освіту». Культурна компетентність особистості, володіння цінностями рідної культури, повага до культури інших народів, долучення до традицій національного мистецтва є нині важливими завданнями освіти в державі. Актуальність

освоєння молодими поколіннями національної мистецької спадщини є особливо високою в наші часи, коли процес цивілізаційної глобалізації стає з кожним роком усе більш інтенсивним, охоплює все більшу кількість країн і народів. Цей процес має свої позитивні плоди, зокрема у сфері економіки, технологій виробництва, можливостей комунікації. Водночас він має і відчутні негативні наслідки. Одним з найгірших з них є нівелювання етнокультурних особливостей народів Землі, руйнація самотніх національних традицій мистецтва, занедбання національної мистецької спадщини, занепад народної творчості. Масове комерційне мистецтво чинить тиск на самотню творчість народних і професійних митців, мимоволі звужує художньо-естетичний обрій великої маси людей та знецінює високі критерії художнього смаку. З таким становищем не може миритися жодна держава, яка дбає про майбутнє нації, про збереження її самотньої культури. Очевидно, що головним інструментом підтримання і розвитку національної культури, зокрема збереження національної мистецької спадщини, є інститути освіти. Саме школа у найширшому розумінні цього слова має забезпечити спротив негативним тенденціям глобалізації

і забезпечити всі умови для збереження національних культурних цінностей.

Таке завдання стоїть нині і перед музичною освітою в Україні та інших країнах, які дбають про збереження скарбів національного мистецтва. Головна роль у виконанні такого важливого завдання належить учителю мистецтва. Від його загальнокультурної компетентності, власної художньої культури, якості фахових знань і умінь залежить успішність виконання окресленого освітнього завдання. Великою мірою успіх у цій справі залежить від наукової обґрунтованості уявлень вчителя про мистецьку спадщину рідного народу, від уміння представити її в усій складності та цілісності, а також від системних уявлень про скарби національного мистецтва інших народів світу.

Огляд літератури. Очевидно, що національна мистецька спадщина – широке та складне поняття. Воно має власний сенс і застосування в різних наукових дисциплінах: філософії, соціології, культурології, етнології, естетиці, мистецтвознавстві та педагогіці. Вагомий внесок у справу вивчення мистецької спадщини різних національних культур зробили дослідники, які розвивали різні наукові напрями і методологічні підходи до цього явища, зокрема: Вільгельм Гумбольдт, Клод Леві-Строс, Броніслав Малиновський, Арнольд Тойнбі, Йозеф Хьойзінга, Альберт Швейцер, Освальд Шпенглер та ін. Важливість національної мистецької спадщини для культури й освіти наголошена у працях Володимира і Дмитра Антоновичів, Івана Дзюби, Василя Верховинця, Михайла Драгоманова, Сергія Кримського, Миколи Лисенка, Івана Ляшенка, Мирослава Поповича, Костянтина Ушинського, Дмитра Яворницького та інших мислителів.

В останні десятиріччя національна культурна і художня спадщина стала одним з центральних предметів педагогічних досліджень. Вчені розглядають це явище під різними кутами зору: як особистісну якість учнів та викладачів музичного мистецтва (В. Андрущенко, М. Бастун, Н. Батюк, І. Бех, В. Гончаров, І. Зязюн, В. Іванов, В. Козловський, В. Молодиченко, Г. Падалка, О. Рудницька, О. Щолокова та ін.), як сторону їхнього менталітету і духовності (О. Горожанкіна, О. Олексюк, О. Ростовський та ін.), як характеристики естетичної свідомості (Н. Гузій, І. Барвінок, М. Нечепоренко, Л. Побережна, О. Реброва, В. Черкасов та ін.), як властивість художнього мислення (О. Костюк, Пань Синюй, Є. Проворова, Цзан Юєці та ін.), як напрям професійної діяльності та фахову компетентність (Н. Бондаренко, Н. Головіна, Чжоу Тінтін та ін.). Результативність теоретичних досліджень і методичних розробок подібних науково-педагогічних завдань значною мірою залежать від ясності, повноти, цілісності, наукової обґрунтованості самого поняття національної мистецької спадщини.

Отже, **мета статті** – на основі системного підходу і на прикладі музичного мистецтва встановити сутність та структуру великомасштабного явища національної мистецької спадщини. **Методологічне підґрунтя:** системно-структурний підхід та метод моделювання надскладного об'єкта соціокультурної природи.

Результати та їх обговорення. Національна мистецька, зокрема музична спадщина, – це важлива і, можливо, найбільш помітна частина всієї культури, яку успадковує народ у процесі свого історичного розвитку. Найчастіше національна музична культура розглядається під якимось одним кутом зору, з позицій окремих сторін і елементів. Вона рідко аналізується в ракурсі її фактичного змісту, структури, функціональних властивостей, а також специфіки її відображення у свідомості та діяльності індивіда. Ще рідше у спеціальній літературі ставиться питання щодо методів цілеспрямованого педагогічного впливу на формування системно-цілісного, несуперечливого, образного і динамічного уявлення особистості про національну мистецьку спадщину. Доцільно поставити запитання: як можна уявити таку спадщину цілісно і водночас структурно?

Оскільки такий об'єкт з погляду природи мистецької діяльності є гетерогенним, поліморфним, багаторівневим і багатофункціональним, тобто має надвисоку ступінь структурної складності, поставлене завдання можна оптимально вирішити за допомогою методу моделювання і наукової аналогії. Метод моделювання отримав у сучасному науковому пізнанні дуже важливу роль і універсальне застосування. Під моделюванням розуміють (формулювання О. Мороза) «...науковий метод непрямого опосередкованого дослідження об'єктів пізнання, безпосереднє вивчення яких з певних причин неможливе, ускладнене, неефективне чи недоцільне» (Філософський Енциклопедичний Словник, 2002, с. 392).

Як було зазначено у вступі, національна мистецька спадщина є частиною культурної спадщини народу, оскільки мистецтво є частиною (стороною, функцією, стратою) його культури. Тому у визначенні національної мистецької спадщини – центрального поняття нашого дискурсу – доцільно виходити з більш загальної категорії. У Законі України «Про охорону культурної спадщини», прийнятому у 2000 році, *культурна спадщина* визначається як «сукупність успадкованих людством від попередніх поколінь об'єктів культурної спадщини, результат духовної і матеріальної діяльності» (Про охорону..., 2000). Таке визначення має формальну чіткість і адміністративну доцільність. Втім воно не може вважатися науковим, оскільки містить очевидну тавтологію. Звичайно, що в контексті теоретичного дослідження воно потребує уточнення і конкретизації. Тому ми пропонуємо прийняти

в робочому порядку таку дефініцію: **національна мистецька спадщина** – це система художніх цінностей національної культури, яка представлена: а) множиною мистецьких творів (артефактів і артеакцій); б) митцями – авторами та виконавцями мистецьких творів; в) художніми мовами і принципами поетики творчості, тобто жанрами, стилями, манерами, техніками творчості. Кожний з цих трьох компонентів, згідно з універсальним принципом системності, може бути своєю чергою представлений як ієрархічна цілісність.

Розглянемо таку понятійну модель на прикладі української музичної спадщини. Оскільки мистецька практика, як і вся національна культура, перебуває у стані перманентних історичних змін, будемо орієнтуватися на сучасний стан і сучасний процес наслідування національних мистецьких цінностей. При цьому не будемо «...вимагати від моделі повноти відображення всіх індивідуальних та групових (типових) властивостей явищ, співвіднесених з модельним аналогом» (Шип, 2004, с. 4).

Отже, першим компонентом системи національної мистецької спадщини є множина об'єктів, яку найчастіше позначають виразом «матеріальна культурна спадщина». Цей клас об'єктів можна розглядати не тільки як просту сукупність (за Арістотелем – *to pan*), але й як системно упорядковану множину. Наприклад, усю галузь музичної мистецької спадщини можна поділити на два підкласи: артефакти (від лат. *artefactum* – штучно зроблене) і артеакції (*arte* – штучний + *actio* – дія). Скажімо, артефактами української музичної спадщини є національні музичні інструменти: бандура, кобза, сопілка, трембіта, басоля, дримба, бугай та ін. Йдеться про старовинні народні інструменти, що збереглися в музейних колекціях чи просто у сімейному побуті.

Також до цієї категорії потрібно зарахувати особливі за своїми якостями музичні інструменти інших мистецьких традицій (наприклад, скрипки), виготовлені українськими майстрами. Безумовно, культурною і мистецькою цінністю є музичні рукописи – старовинні церковні ірмологіони, погласники, псалтирі, збірки кантів, партитури партесних концертів, духовних творів українських композиторів. До цього класу явищ входять також унікальні рукописи композиторських творів, раритетні друковані нотні видання, партитури видатних диригентів з ремарками щодо нюансів інтерпретації. Велику цінність являють собою нотографічні записи фольклорних зразків. Множина артеакцій національної музичної спадщини представлена насамперед фонограмами фольклорних і класичних творів на різних носіях звукової інформації, починаючи від воскових валиків для фонографів Едісона до сучасних цифрових записів музичних творів у виконанні видатних майстрів музично-виконавського мистецтва.

Великі скарби національної музики зберігаються, наприклад, в архівних наукових фондах Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського. За свідченням Г. Скрипник, один з них «...налічує 26970 одиниць зберігання (у ньому міститься близько 3 млн архівних аркушів), 62 особові фонди видатних учених (народознавців і мистецтвознавців), а також фонди наукових установ і товариств (театру «Березиль», Першої капели бандуристів, музеїв, наукових комісій початку XX ст. тощо). В архіві зосереджено також 2118 одиниць зберігання фонозаписів на плівках, касетах, дисках та інших носіях, у тому числі на 270 воскових валиках» (Скрипник, 2023: с. 62–63). На жаль, інформація про ці величезні скарби мало відома дослідникам, і не стає матеріалом для широкої роботи з мистецького просвітництва.

Другий компонент цілісності національної мистецької спадщини – це люди мистецтва. Цей факт не завжди ясно, несуперечливо і своєчасно усвідомлюється суспільством. Однак у культурно розвинутих країнах особистості, які репрезентують національні мистецькі традиції, оточені у суспільстві пошаною і піклуванням. В Японії, наприклад, з 1929 року існує неофіційне звання «живий національний скарб». Еквівалентне сучасне офіційне визначення – «охоронець нематеріальної культурної спадщини». Цим званням держава нагороджує відомих майстрів національного мистецтва (акторів театру «но», «кабукі», лялькового театру «бунраку», музикантів-виконавців придворної ритуальної музики «бугаку»), а також і ремісництва (гончарів, виробників шовкової тканини, віял тощо).

В Україні розроблено і прийнято на законодавчому рівні масштабну програму збереження національної мистецької спадщини, в якій деяку увагу приділяють живим носіям мистецьких і ремісничих традицій. Наприклад, у ній йдеться про «...запровадження механізму обліку суб'єктів народних художніх промислів шляхом створення реєстру майстрів народних художніх промислів та маркування виробів народних художніх промислів; ... проведення освітніх заходів (тренінгів, курсів у різних форматах) для майстрів народних художніх промислів; розширення механізмів грантової підтримки майстрів народних художніх промислів...» (Концепція, 2021). На жаль, у концепції не названо жодних імен живих носіїв національних мистецьких традицій. Це свідчить про те, що особистість людини мистецтва, унікальність художнього таланту і мистецьких умінь поки що не перебуває у фокусі уваги державних інституцій, хоча все, про що йдеться в ретельно спрямованій програмі заходів, залежить саме від конкретних людей переважно похилого віку. Саме такі люди можуть реально виконувати завдання української програми. Перш за все

вони, а не державні службовці мають здатність сприяти збереженню феноменів нематеріальної культурної спадщини, зазначених у Конвенції ЮНЕСКО 2003 року, до якої Україна приєдналася у 2008 році. До цього виду національної спадщини належать: «...усні традиції (такі як епоси, перекази, легенди і т. д.), форми вираження (мова), виконавське мистецтво (музика, спів, танці, театр і т. д.), звичаї, обряди, святкування, знання та практики, що стосуються природи і всесвіту (включаючи народну мудрість і медицину), традиційні ремесла...» (Українська культурна спадщина, 2024). Зокрема, йдеться про такі феномени національної мистецької спадщини, як «козацькі пісні Дніпропетровщини», включені в 2016 році до «Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства» та кобзарство, точніше, кобзарсько-лірницька музично-поетична традиція. Обидві нематеріальні цінності національного мистецтва потребують негайного державного захисту саме тому, що їх збереження залежить від життя і творчої діяльності небагатьох конкретних особистостей – носіїв традиції.

Потрібно додати, що до другого з визначених нами компонентів моделі національної мистецької спадщини належить також і збереження пам'яті про видатних митців. Це завдання забезпечується створенням музеїв, монументів, документальних збірань, кінофільмів, телевізійних написів, творів художньої та науково-популярної літератури, проведенням меморіальних заходів тощо.

Третій компонент національної мистецької спадщини має узагальнений і цілком нематеріальний характер. Йдеться насамперед про національні мистецькі мови та діалекти. У минулому столітті в Європі, зокрема в Україні, провідну і, як сьогодні стало ясно, прогресивну роль мали творчі тенденції модернізму і постмодернізму. Обидві тенденції досить далеко відійшли від використання в творчому процесі національних мов і діалектів, хоча найбільш цінні у художньому відношенні твори професійної музики зберігали з ними глибинний живий зв'язок (опуси Бели Бартока, Вітольда Лютославського, Бориса Лятошинського, Карла Орфа, Ігоря Стравінського та ін.). Феномен української музичної мови тільки недавно став об'єктом спеціальної дослідницької уваги (насамперед стараннями Олександра Козаренка (2001)). Втім він сьогодні потребує усвідомлення, уваги і захисту саме як духовна спадщина. Таке питання потрібно ставити перед спільнотою музикантів усіх спеціальностей.

Уваги і збереження потребують жанри та стилі національної музичної практики, які були і залишаються величезним скарбом української культури. До них належать, наприклад: жанри і стилі духовної музики національної традиції (київського і болгарського розспівів, канту, псальма, духовного

віршу, барокового партесного концерту; духовного хорового концерту класичної доби); музично-драматичний жанр водевілю; жанр і стилі інструментальної танцювальної музики тощо. До цього типу спадщини потрібно віднести не тільки жанрові та етнічно зумовлені стилі української традиції, але й унікальні персональні композиторські стилі професійної творчості. Наприклад, слід поставитися як до цінності до неповторно оригінальних композиторських стилів хорової музики Артемія Веделя, Миколи Леонтовича, Станіслава Людкевича; стилів симфонічних опусів Леоніда Грабовського, Мирослава Скорика, Валентина Сильвестрова, Євгена Станковича.

Цінною національною спадщиною є також музично-виконавські стилі знаменитих співаків (Бориса Гмирі, Соломії Крушельницької, Ніни Матвієнко, Олександра Мишуги та ін.), диригентів (Олександра Кошиця, Костянтина Пігрова, Костянтина Симеєнова, Стефана Турчака та ін.). Також не можна залишити поза увагою потребу в збереженні та розвитку систем музичної педагогіки, творчих шкіл, створених українськими композиторами, співаками, музикантами-інструменталістами.

Висновки. Стаття присвячена актуальній проблемі розробки цілісного, диференційованого, науково обґрунтованого погляду на феномен національної мистецької спадщини. На засадах системного підходу створена дефініція поняття «*національна мистецька спадщина*» і розроблена модель відповідного явища. Під національною мистецькою спадщиною розуміється система художніх цінностей національної культури, яка представлена: а) множиною мистецьких творів та їх виконавських інтерпретацій; б) митцями – авторами та виконавцями мистецьких творів, меморіальною інформацією про носіїв художніх традицій; в) національною художньою мовою, її діалектами, жанрами, стилями, манерами, техніками творчості. Кожний з цих трьох компонентів, згідно з універсальним принципом системності, трактується як структурована цілісність. Зазначені компоненти національної мистецької спадщини розглядаються на прикладі цінностей музичного мистецтва. Виявлено, що всі види національних художніх цінностей потребують захисту, збереження і творчого розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біланич, Г., Біланич, Л. (2020). Національна культурна спадщина: пам'ятки України у списку Світової спадщини ЮНЕСКО. 10.36074/kisybfmn.ed-1.02.
2. Козаренко, О. (2000). Феномен української національної музичної мови. Львів : Наук. тов-во ім. Шевченка у Львові. 285 с.
3. Концепція державної цільової національно-культурної програми розвитку народних художніх промислів на 2024–2027 роки. Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 грудня

2021 p. № 1677-p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1677-2021-%D1%80#n9>.

4. Про охорону культурної спадщини (Закон України) № 1805-III. (2000). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>.

5. Скрипник, Г.А. (2023). Національна культурно-мистецька спадщина: проблеми збереження та академічної наукової презентації: Стенограма доповіді на засіданні Президії НАН України 17 травня 2023 року. *Вісник НАН України*. С. 62–63. URL: <https://visnyk-nanu.org.ua/ojs/index.php/v/article/view/3516/3528>.

6. Українська культурна спадщина: матеріальні та духовні надбання нації. (2024). З сайту МКСК. 26.06.2024. URL: <https://mcsc.gov.ua/news/ukrayinska-kulturna-spadshchyna-materialni-ta-duhovni-nadbannya-nacziyi/>.

7. Філософський енциклопедичний словник (2002). / Ред колегія: В.І. Шинкарук (голова) та ін. Київ : Абрис, с. 660.

8. Шип, С. (2004). Іконічні жанрові моделі музичної культури. *Київське музикознавство*. Вип. 13: *Культурологія та мистецтвознавство*. Київ. С. 3–13.

REFERENCES

1. Bilanych, H., & Bilanych, L. (2020). Natsional'na kul'turna spadshchyna: pam'yatky Ukrayiny u spysku Svitovoyi spadshchyny YUNESKO [National Cultural Heritage: Monuments of Ukraine on the UNESCO World Heritage List]. 10.36074/kisybfmn.ed-1.02.

2. Kozarenko, O. (2000). Fenomen ukrayins'koyi natsional'noyi muzychnoyi movy [The Phenomenon of the Ukrainian National Musical Language]. L'viv: Nauk. tov-vo im. Shevchenka u L'vovi. 285 s.

3. Kontseptsiya derzhavnoyi tsil'ovoyi natsional'no-kul'turnoyi prohramy rozvytku narodnykh khudozhnykh promysliv na 2024–2027 roku [Concept of the State Targeted National and Cultural Program for the Development of Folk Crafts for 2024–2027]. Skhvalena rozporядzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 15 hrudnya 2021 r. № 1677-r. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1677-2021-%D1%80#n9>.

4. Pro okhoronu kul'turnoyi spadshchyny (Zakon Ukrayiny) № 1805-III. (2000) [On the Protection of Cultural Heritage (Law of Ukraine)]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>.

5. Skrypnyk, H. A. (2023). Natsional'na kul'turno-mystets'ka spadshchyna: problemy zberezhennya ta akademichnoyi naukovoï prezentatsiyi: Stenohrama dopovidi na zasidanni Prezydiyi NAN Ukrayiny 17 travnya 2023 roku [National Cultural and Artistic Heritage: Problems of Preservation and Academic Scientific Presentation]. *Visnyk NAN Ukrayiny*. S. 62–63. Retrieved from: <https://visnyk-nanu.org.ua/ojs/index.php/v/article/view/3516/3528>.

6. Ukrayins'ka kul'turna spadshchyna: material'ni ta dukhovni nadbannya natsiyi. (2024) [Ukrainian Cultural Heritage: Material and Spiritual Heritage of the Nation]. Z saytu MKSK. 26.06.2024. Retrieved from: <https://mcsc.gov.ua/news/ukrayinska-kulturna-spadshchyna-materialni-ta-duhovni-nadbannya-nacziyi/>.

7. Filosofs'kyy entsyklopedychnyy slovnyk (2002). [Philosophical Encyclopedic Dictionary]. Red kolehiya: V. I. Shynkaruk (holova) ta in. Kyiv: Abrys, s. 660.

8. Shyp, S. (2004). Ikonichni zhanrovi modeli muzychnoyi kul'tury [Iconic Genre Models of Musical Culture]. *Kyivs'ke muzykoznavstvo*. Vyp. 13: *Kul'turolohiya ta mystetstvoznnavstvo*. Kyiv. S. 3–13.

National artistic heritage as a systemic integrity

Ma Shi

Doctor of Philosophy (PhD), Lecturer
Shandong University (PRC)
ORCID: 0000-0002-0057-3576

Sergiy Vasylovych Shyp

Doctor of Arts, Professor,
Professor at the Department of Musical Art
and Choreography
The State Institution "South Ukrainian
National Pedagogical
University named after K. D. Ushynsky"
ORCID: 0000-0003-2569-4240

The article is devoted to the current problem, which consists in developing a holistic, differentiated, scientifically substantiated view of the national artistic heritage phenomenon. The main goal of the article is to establish the essence and structure of the large-scale phenomenon of national artistic heritage on the basis of a systemic approach and on the example of musical art. The methodological basis of the study is a systemic-structural approach, methods of modelling and analogy. The work proposes a detailed definition of the concept of national artistic heritage and develops a model of the corresponding socio-cultural phenomenon. The concept of national artistic heritage is interpreted as a system of artistic values of national culture, which has a universal structure for all types of art. This structure is invariant with respect to different historical stages of development of this culture. The main components of the developed structural model of the national musical heritage are, firstly, a set of oral, written and technically recorded works of musical and synthetic art (music in unity with expressive means of poetry, drama, dance, etc.). This set includes original types of musical instruments, as well as artistically valuable performing interpretations of musical works. Secondly, the national artistic heritage includes creators of musical artifacts and art actions (composers, arrangers, improvising musicians, performers of musical works, artists in various genres of musical drama). Also, the second structural component includes memorial information about people who are creators and bearers of national artistic values. The third component of the national musical heritage is purely intangible cultural values, which are: national musical language and musical dialects; system of basic musical practices, genres and varieties of creativity (genre systems of national folklore, religious, professional and mass-popular music); original styles and techniques of creativity, schools of compositional creativity and performing arts. Each of the identified components of the national artistic heritage, according to the universal principle of system organisation, can be interpreted as a structured integrity. It was found that all types of national artistic values require protection, preservation and creative development.

Keywords: national artistic heritage, national musical heritage, Ukrainian musical culture, values, musical works, traditions, genres, styles, creative schools.